

Hemşirelik Öğrencilerinin, Anne Sütü Bankacılığı Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Hamide AYGÖR*

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye,
hamidedindas@hotmail.com

Figen TÜRK DÜDÜKCÜ

Karatay Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Konya, Türkiye,
figentd@hotmail.com

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

Makale Bilgileri	ÖZ
Makale Geçmişi Geliş: 13.11.2019 Kabul: 29.11.2019 Yayın: 26.12.2019	<p>Giriş: Dünya Sağlık Örgütü “en azından preterm veya hasta bebekler için mama kullanmadan önce maternal emzirmenin desteklenmesi ve ilk tercih olarak anne sütü bankalarına teşvik edilmesini” tavsiye etmiştir.</p> <p>Amaç: Bu çalışma ile geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.</p> <p>Yöntem: Tanımlayıcı tipte bir araştırmadır Araştırmanın evrenini Konya ilinde bulunan bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi’nde 2018-2019 eğitim ve öğretim dönemi bahar yarıyılında eğitimine devam eden Hemşirelik Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçilmemiş, çalışmaya dahil edilme kriterlerine uyan 401 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerden sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır.</p> <p>Bulgular: Öğrencilerin %46,9’u Türkiye’de anne sütü bankalarının kurulmasını desteklediğini tespit edilirken, anne sütü bankasındaki sütlerin güvenilirliği (%67,2), anne sütü bankasından süt almayı önerme (%43,6), anne sütü bankasına bağış yapma (%39,2) ve kendi bebeğine bağışçı sütü kullanma (%41,6) konularında kararsız olduklarını belirlenmiştir.</p> <p>Sonuç: Öğrencilerin anne sütü bankası kurulmasını desteklemekle birlikte birçok bakımdan kararsız oldukları belirlenmiştir.</p>
Anahtar Kelimeler: Anne Sütü, Süt bankası, Hemşirelik Öğrenci.	

* Sorumlu Yazar/ Corresponding Author

Evaluation of Nursing Students' Views on Breast Milk Banking

Article Info	ABSTRACT
Article History Received: 13.11.2019 Accepted: 29.11.2019 Published: 26.12.2019	Introduction: World Health Organization recommended that maternal breastfeeding should be supported and encouraged to breastfeeding banks as the first choice before using formula for at least preterm or sick infants. Objective: The aim of this study was to determine the knowledge and opinions of nursing students who are the future nurses about breast milk banks. Methods: This research is a descriptive study. The sample of the research contains 401 nursing students who continue their education in the spring semester of 2018- 2019 education in the Faculty of Nursing of a university in Konya and met the inclusion criteria. Data were collected by a questionnaire that was prepared by the researchers. The data obtained from the research were analyzed in computer. For data analysis, number, percentage, mean and standard deviation were given in the descriptive statistics Results: 46.9% of students support the establishment of human milk banks in Turkey. However, it was determined that the reliability of the milk in the breast milk bank (%67,2), the recommendation to buy milk from the breast milk bank (%43,6), donations to the breast milk bank (%39,2) and the donor milk to their own baby were determined (%41,6) to be undecided. Conclusions: Although the students supported the establishment of a breast milk bank, they were found to be indecisive in many respects. Recommendations: In line with the results of the study, it may be suggested that this subject can be added to the curriculum of nursing schools.
Keywords: Breast Milk, Milk Bank, Nursing Student.	

GİRİŞ

Anne sütü, bebeğin fizyolojik ve psikososyal olarak tüm ihtiyaçlarını tek başına karşılayabilen en ideal besindir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF); “her bebeğin doğumdan itibaren altı ay boyunca sadece anne sütü, altıncı aydan sonra ise iki yaşın sonuna kadar ek gıdalar ile beraber anne sütü ile beslemeye devam edilmesini” önermektedir (World Health Organization [WHO], 2014; Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu [UNICEF], 2016). Anne sütü ile ilgili yapılan çalışmalar, anne sütünün eşsiz bir besin olduğunu ve bebek beslenmesindeki yerinin formül mamalar ile doldurulamayacağını belirtmektedir (Chowdhury ve diğerleri 2015; Irmak, 2016; Whaley, Koleilat, Leonard ve Whaley 2017). Ancak, anneye ya da bebeğe ait herhangi bir hastalığın varlığı ve bu nedenle bir arada olamama ya da bebekte şiddetli alerji varlığı gibi durumlarda bebekler emzirilememekte ya da emzirilmesi önerilmemektedir (WHO & UNICEF, 2009). Bu durumlarda yenidoğanın anne sütü ile beslenmesini sürdürmede anne sütü bankaları önemli bir kaynaktır. DSÖ çeşitli nedenlerle anne sütü alamayan bebeklerin formül mamalar yerine anne sütü bankaları aracılığı ile sağlanan, başka bir annenin sütü ile beslenmesinin önemli olduğunu vurgularken “en azından preterm veya hasta bebekler için mama kullanmadan önce maternal emzirmenin desteklenmesi ve ilk tercih olarak anne sütü bankalarına teşvik edilmesini” tavsiye etmiştir (WHO, 2009).

Bebek için en ideal beslenme şekillerinden biri olan anne sütü bankaları batı ülkelerinde yaygınlaşmış bir uygulamadır. Ülkemizde anne sütü ile beslenmenin istendik düzeylerde olmamasından (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması [TNSA], 2018) dolayı anne sütü bankalarının kurulmasına yönelik adımlar Sağlık Bakanlığı 2013-2017 Stratejik Planında yer almaktadır (Sağlık Bakanlığı 2012). Ancak, ülkemizde yapılan çalışmalar annelerin büyük çoğunluğunun dini inançlarından dolayı anne sütü bankalarına süt vermek ya da almak istemediğini belirtmiş, anne sütü bankacılığı konusunda toplumun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesinin önemi vurgulanmıştır (Can ve Ünülu, 2019; Özaydın, Alan Dikmen, Dereli Yılmaz ve Karakoç Geçici, 2019).

Anne sütü bankalarında bağışçı annelere danışmanlık hizmetleri sağlık çalışanları tarafından verilmektedir (National Enstitute for Health and Care Excellence [NICE] Clinical Guideline, 2010).

Sağlık çalışanlarından biri olan hemşirelere de bu konuda önemli görevler düşmektedir. Bu yüzden hemşirelerin anne sütü bankacılığına yönelik bilgi ve görüşlerinin anlaşılması hizmet kalitesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca, yapılan literatür taramasında ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin anne sütü bankaları ile ilgili görüş ve tutumlarına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Böylelikle çalışmamız Türkiye’de bu alanda yapılmış ilk çalışmadır ve ülkemizde kurulması planlanan anne sütü bankalarına yönelik çalışmalara yön verici niteliktedir. Bu nedenle çalışmada geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşlerinin belirlenerek bu konunun önemi tartışılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin anne sütü bankalarına ilişkin bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma, tanımlayıcı tiptedir.

Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Araştırmanın evrenini Konya ilinde bulunan bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi’nde 2018-2019 eğitim ve öğretim dönemi bahar yarıyılında eğitimine devam eden Hemşirelik Bölümü 1. 2. 3. ve 4. sınıf olmak üzere toplam 548 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışmaya dahil edilme kriterlerine uygun (Hemşirelik Fakültesi 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencisi, çalışmaya katılmaya gönüllü ve anketi eksiksiz doldurmuş) olan 438 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır. Örneklem büyüklüğünün değerlendirilmesinde “Sürekli Değişkenlerde Farklı Sapma Miktarı İçin Uygun Örneklem Büyüklükleri” tablosundan yararlanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2018). Tabloda sapma miktarı 0.05 ve α değeri 0.01 dikkate alındığında, örneklem büyüklüğü 400 olarak belirlenmiştir. Böylelikle araştırmamızın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanan (Eksioğlu, Yeşil ve Çeber 2015; Şentürk Erenel A., Ünal Toprak F., Gölbaşı Z., Pelit Aksu S., Arslan Gürcüoğlu E., Uçar T, 2017; Can ve Ünülu, 2019; Özaydın ve diğerleri 2019) anket formu ile hazırlanmıştır. Anket formu sosyodemografik özellikler, anne sütü bankalarına yönelik bilgi ve görüşlerin sorgulandığı toplam 25 sorudan oluşmaktadır. Veriler, özbildirim yöntemi ile toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiklerden sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma verilmiştir.

Etik

Araştırmaya başlamadan önce, kurumdan yazılı izin alınmış ve çalışma esnasında Helsinki Bildirgesi'ne uyulmuştur. Veriler toplanmadan önce öğrencilere çalışmanın amacı ve yapılma nedeni ile ilgili bilgi verilerek araştırmaya katılmayı kabul edenlerden sözel onamları alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması 20.13 ± 1.49 olup, %81,3'ü kadın, %99,3'ü bekar ve Müslüman, %84,8'i çekirdek aile yapısına sahip ve %60,8'i il merkezinde yaşamaktadır. Annelerin %59,6'sı ve babaların %52,1'i okuryazar/ilkokul/ortaokul mezunudur (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri (n=401)

Özellikler	En az - en çok	$\bar{X} \pm SS$
Yaş	17-30	20.13 ± 1.49
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	326	81.3
Erkek	75	18.7
Medeni durum		
Bekar	398	99.3
Evli	3	0.7
İnanç		
İslam	398	99.3
Diğer	3	0.7
Sınıf		
1. Sınıf	90	22.4
2. Sınıf	110	27.4
3. Sınıf	106	26.4
4. Sınıf	95	23.7
Aile tipi		
Çekirdek	340	84.8
Geniş	51	12.7
Parçalanmış	10	2.5
Yaşanan yer		
Köy	41	10.2
İlçe	100	24.9
İl	244	60.8
Ülke dışı	16	4.0
Annenin eğitim durumu		
Okuryazar değil	76	19.0
Okuryazar / ilkokul / ortaokul	239	59.6
Lise ve üstü	86	21.4

Annenin çalışma durumu		
Çalışıyor	47	11.7
Çalışmıyor	354	88.3
Babanın eğitim durumu		
Okuryazar değil	21	5.2
Okuryazar / ilkokul / ortaokul	209	52.1
Lise ve üstü	171	42.6
Babanın çalışma durumu		
Çalışıyor	342	85.3
Çalışmıyor	59	14.7

Öğrencilerin anne sütü bankalarını duyma durumu sorgulandığında; %79,6'sı duymadığını belirtmiştir. Anne sütü bankalarını duyanların (%20,4) ise bilgi kaynağını sırasıyla; %9,2 televizyon/sosyal medya/internet, %7 hemşirelik eğitimi sırasında aldığı sosyoloji dersi ve %4,2 aile/arkadaş oluşturmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin anne sütü bankacılığını duyma durumu

Anne sütü bankalarına ilişkin bilgi sahibi olma durumu	n (%)
Bilgin yok (n=401)	319 (79,6)
Duydum	82 (20,4)
Aile/arkadaşlardan duydum (n=82)	17(4,2)
Okulda derste duydum (n=82)	28(7)
Televizyon/sosyal medya/internette duydum (n=82)	37(9,2)

Öğrencilerin %63,8'i emzirme sorunu yaşayan/emzirilemeyen bebeklere anne sütü bankasından süt sağlanması gerektiğini, %71,8'i sütü fazla olan/çocuğu ölen annelerin gönüllü olarak süt vermek istemesinin anne sütü bankalarının kurulma nedenlerinden biri olduğunu, %78,8'i anne sütü bankasındaki sütlerin besin değerinin mamadan daha yüksek olduğunu ve %46,9'u Türkiye'de anne sütü bankalarının kurulmasını desteklediğini ifade etmiştir (Tablo 3).

Öğrencilerin kararsız olduğu ifadeler incelendiğinde; öğrencilerin %59,1'i "Anne sütü bankalarından alınan sütlerle beslenen bebeklerde enfeksiyon gelişme riski yüksektir", %67,2'si "Anne sütü bankasındaki sütler güvenilirdir" ve %44,6'sı "Anne sütü bankasından süt almak sosyal yönden sorun oluşturur" ifadelerinde kararsız olduklarını belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin %43,6'sı "annelere ihtiyaçları olduğunda anne sütü bankasından süt almalarını öneririm", %39,2'si "Kendi sütümü/eşimin sütünü anne sütü bankasına bağışlamak isterim" ve %41,6'sı "Bebeğimin ihtiyacı olursa anne sütü bankasından süt alırım" ifadesinde de kararsız kalmışlardır (Tablo 3).

Bir bebeğin süt annesi olma konusunda öğrencilerin %34,4'ü olabileceğini belirtirken %34,4'ü kararsız olduğunu belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin anne sütü bankalarına ilişkin görüşleri (n=401)

	Katılıyorum n(%)	Kararsızım n(%)	Katılmıyorum n(%)
Emzirme sorunu nedeniyle veya başka nedenlerle emzirilemeyen bebeklere anne sütü bankasından süt sağlanmalıdır.	256 (63.8)	89 (22.2)	56(14.0)
Bazı sebeplerle çocuğunu emziremeyen annelere karşılık sütü fazla olan/çocuğu ölen annelerin gönüllü olarak süt vermek istemesi anne sütü bankalarının kurulması nedenlerinden biridir.	288 (71.8)	85 (21.2)	28(7)
Anne sütü bankasındaki sütlerin besin değeri mamadan daha yüksektir.	316 (78.8)	65(16.2)	20(5.0)
Anne sütü bankalarından alınan sütlerle beslenen bebeklerde enfeksiyon gelişme riski yüksektir.	79(19.7)	237 (59.1)	85 (21.2)
Anne sütü bankasındaki sütler güvenilirdir.	74(18.5)	272(67.2)	55(13.7)
Annelere ihtiyaçları olduğunda anne sütü bankasından süt almalarını öneririm.	143 (35.7)	175 (43.6)	82 (20.4)
Ülkemizde anne sütü bankası vardır.	82 (20.4)	138 (34.4)	181 (45.1)
Türkiye’de anne sütü bankalarının kurulmasını desteklerim.	188 (46.9)	143(35.7)	70(17.5)
Anne sütü bankasından süt almak sosyal yönden sorun oluşturur.	99(24.7)	179(44.6)	123(30.7)
Bebeğin anne sütü bankasından alınan süt ile emzirilmesi günahtır.	40(10.0)	86(21.4)	275(68.6)
Bir bebeğin sütannesi olabilir.	138(34.4)	138(34.4)	125(31.2)
Kendi sütümü/eşimin sütünü anne sütü bankasına bağışlamak isterim.	107(26.7)	157(39.2)	137(34.2)
Bebeğimin ihtiyacı olursa anne sütü bankasından süt alırım.	113(28.2)	167(41.6)	121(30.2)

TARTIŞMA

Hemşireler rolleri gereği emzirme sürecini yönetebilmeli, emzirmeyi desteklemeli, yetersizliğe yol açan nedenleri belirlemeli ve emzirme gerçekleşmediğinde süreci anne sütü bankaları ile desteklemeli ve ebeveynlere rehberlik yapmalıdır (Cangöl ve Şahin, 2014; Gözükara, 2014). Bu yüzden geleceğin hemşireleri olan hemşirelik öğrencilerinin anne sütü bankalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi anne sütü bankalarının kurulması ve hizmet kalitesi açısından önem arz etmektedir.

Öğrencilerin sadece %20,4'ü anne sütü bankaları hakkında bilgi sahibidir. Bilgi kaynağı olarak ise ilk sırada televizyon/sosyal medya/internet (%9,2) yer almaktadır (Tablo 2). Benzer şekilde, Şentürk Erenel ve diğerleri (2017) sağlık personelleri ile (hemşire ve doktor) yaptıkları çalışmada, katılımcıların %27,9'unun anne sütü bankaları hakkında bilgi sahibi olduğu ve bilgi kaynağı olarak medyanın (%36,9) ilk sırada yer aldığını belirtmiştir. Diğer bir çalışmada, hemşirelerle yapılan grup odak görüşmesinde, hemşirelerin pastörize edilmiş donör insan sütü konusundaki bilgilerinin az olduğu saptanmıştır (Ferrarella ve diğerleri, 2019). Ekşioğlu ve diğerleri (2015) kadınların sadece %14,3'ünün anne sütü bankası hakkında bilgiyi sağlık personelinin aldığı saptanmış ve bunun nedenini sağlık çalışanlarının anne sütü bankaları hakkında yeterli bilgisinin olmaması şeklinde belirtmiştir. Çalışma bulguları literatürle benzer sonuçlar göstermektedir. Çalışmada öğrencilerin anne sütü bankacılığı hakkında çok azının bilgi sahibi ve bu bilginin televizyon/sosyal medya/internet gibi doğru ya da yanlış her türlü bilginin yer aldığı kaynaklardan edinilmiş olması önemli bir bulgudur. Bu nedenle, öğrencilerin öncelikle okulda sonrasında da çalıştıkları kurumlarda anne sütü bankacılığı konusunda bilgilendirilmesinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu (%63,8) emzirme sorunu nedeniyle veya başka nedenlerle emzirilemeyen bebeklere anne sütü bankasından süt sağlanmalıdır" ifadesine katıldığını belirtmiştir (Tablo 3). Türkiye'de anne sütü bankaları Sağlık Bakanlığının anne sütü bankası kuracağını açıklamasıyla kamuoyunun gündemine girmiş ve bu konu üzerinde çeşitli tartışmalar olmuştur. Bu yüzden çalışmanın bu sonucu yeterli olmasa bile oldukça önemli bir bulgudur.

Öğrencilerin %71,8'i "bazı sebeplerle çocuğunu emziremeyen annelere karşılık sütü fazla olan/çocuğu ölen annelerin gönüllü olarak süt vermek istemesi anne sütü bankalarının kurulma nedenlerinden biridir." ifadesine katılmıştır. Her bebeğin ulaşılabilir en yüksek sağlık standardına ulaşmak için emzirilme hakkı olmakla birlikte, emzirilmeyen çocukların güvenli ve sağlıklı besin kaynaklarına ulaşma hakkı vardır (Demirtaş, 2011). Uluslararası kuruluşlar emzirme desteğine rağmen çeşitli nedenlerle emzirilemeyen bebeklere ilk tercih olarak pastörize edilmiş bağışçı sütünü önermiştir (WHO, 2003; AAP, 2012).

"Anne sütü bankalarındaki sütlerle beslenen bebeklerde enfeksiyon gelişme riski yüksektir" ifadesine öğrencilerin %59,1'i kararsız ve %21,2'si katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır (Tablo 3). Benzer şekilde, Şentürk Erenel ve diğerleri (2017) sağlık personellerinin (hemşire ve doktor) %42,7'si "süt bankalarından alınan sütlerle beslenen bebeklerde enfeksiyon gelişme riski yüksektir" ifadesini bilmediğini ve %34,4'ü bu ifadenin yanlış olduğunu belirtmiştir. Çalışma sonuçlarından farklı bir şekilde, Michaiel, Antunes, Shaik ve Turner diğerleri (2016) çalışmasında "Donör anne sütü alan erken doğmuş bebeklerde formül mama alan bebeklere göre enfeksiyon gelişme riski daha düşüktür." ifadesine hemşirelerin %42'si tamamen katılıyorum ve %38'i katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Literatürde süt bankalarına bağış yapacak annelerin; herhangi bir sağlık sorunu olmaması gerektiği, birçok serolojik kan testinden ve bakteriyolojik taramadan geçtikten sonra bağış yapabileceği ve sütlere pastörizasyon işlemi yapıldığı belirtilmektedir (Kim ve Unger, 2010). Çalışmanın sonucu öğrencilerin bu konuda bilgilerinin olmadığını göstermesi bakımından önemlidir.

Öğrencilerin %78,8'i "anne sütü bankasındaki sütlerin besin değeri mamadan daha yüksektir" ifadesine katılıyorum şeklinde yanıtlamıştır (Tablo 3). Benzer şekilde, Lam, Kecskés ve Abdel Latif (2012) çalışmasına göre sağlık çalışanlarının %79,8'i banka sütünün daha besleyici olduğunu belirtmiştir. Literatürde formül mamalara oranla anne sütü bankalarından alınan süt

ile beslenen prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebeklerin birçok hastalıktan korunduğu ve bağışıklık sistemlerinin daha güçlü olduğu belirtilmektedir (Chang, Cheng, Wu ve Fang, 2013; Schanler, 2011). Öğrencilerin görüşleri literatürle paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin %67.2'si "Anne sütü bankasındaki sütler güvenilirdir" ifadesinde kararsız kalmış, yalnızca %18.5'i katılmıştır (Tablo 3). Benzer şekilde, Şentürk Erenel ve diğerleri (2017) çalışmasına göre sağlık çalışanlarının %40,6'sı "Süt bankasından alınan sütler güvenilirdir" ifadesini "bilmiyorum" şeklinde yanıtlamışlardır. Çalışma sonuçlarından farklı bir şekilde, Michael ve diğerleri (2016) çalışmasında "donör anne sütü, anne sütüne güvenilir bir alternatiftir" ifadesine hemşirelerin %49'u tamamen katılıyorum, %43'ü katılıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bu durumun öğrencilerin anne sütü bankalarının çalışma şekline yönelik bilgi sahibi olmamasından kaynaklandığı düşünülmüştür.

"Annelere ihtiyaçları olduğunda anne sütü bankasından süt almalarını öneririm", ifadesine öğrencilerin %43.6'sı kararsız ve %35.7'si katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 3). Anne sütü bankalarında bağışçı annelere danışmanlık hizmetleri sağlık çalışanları tarafından verilmektedir. Çalışmada annelere anne sütü bankasından süt almasını öneririm diyenlerin oranı oldukça azdır. Bu yüzden Türkiye'de açılması düşünülen anne sütü bankacılığında ön hazırlık olarak hemşirelik müfredatlarında ve sağlık çalışanlarına verilen hizmet içi eğitimlerde uygulanabilirliğin artırılması için toplumun dini inançları da gözetilerek nasıl uygulanabileceğinin anlatılması gerektiği düşünülmüştür.

Öğrencilerin %45.1'i "ülkemizde anne sütü bankası vardır" ifadesine katılmamış ve doğru cevap vermiştir. Benzer şekilde, Şengül Erenel ve diğerleri (2017) çalışmasında sağlık personellerinin (hemşire ve doktor) yarısı (%53,1) ülkemizde anne sütü bankasının olmadığını belirtmiştir. Farklı olarak Paköz Sarıkaya (2018) çalışmasında tüm çalışma grubunun %14'ü (n=17) "Türkiye'de anne sütü bankası var mı?" sorusuna evet cevabını vermiştir. Türkiye'de aktif olarak faaliyet veren bir anne sütü bankası bulunmamaktadır. Ancak anne sütü bankalarının kurulmasına yönelik adımlar Sağlık Bakanlığı 2013-2017 Stratejik Planında yer almaktadır (Sağlık Bakanlığı 2012).

Öğrencilerin yarısına yakını (%46.9) "Türkiye'de anne sütü bankalarının kurulmasını desteklerim" ifadesini katılıyorum şeklinde cevaplamıştır (Tablo 3). Benzer şekilde, Lam ve diğerleri (2012) çalışmalarında hemşire/ebelerin %71'inin ve doktorların %52.2'sinin anne sütü bankalarının kurulmasını istediklerini saptanmıştır. Anne sütü bankası kurulması ve kullanılabilirliğinin sağlanmasında sağlık çalışanlarının bilgi, görüş ve tutumları önemlidir. Çalışmamızda hemşirelerin anne sütü bankalarının kuruluşunu desteklemeleri önemli ancak kararsız kalan kesimin (%35.7) bu durumu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin "Anne sütü bankasından süt almak sosyal yönden sorun oluşturur" ifadesine neredeyse yarısı (%44.6) kararsızım ve %30.7'si katılmıyorum şeklinde cevaplamıştır. Bu durumun Türkiye'de gündeme gelen anne sütü bankacılığının etik sorunlar, geleneksel inançlar ve tutumlar gibi nedenlerden dolayı tartışılan bir konu olmasından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Öğrencilerin %40'ı bebeğin anne sütü bankasından alınan süt ile emzirilmesinin günah olduğunu düşünmekte ve %21.4'ü bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir (Tablo 3). Şentürk ve diğerleri (2017) çalışmasında bebeği süt bankasından alınan süt ile beslemenin günah olup olmadığı sorgulandığında sağlık personellerinin (hemşire ve doktor) yaklaşık yarısı (%41,9) kararsız kalmıştır. Bu sonucu toplumun dini çekincelerini göstermesi açısından önemlidir.

Öğrencilerin %41.6'sı bebeğinin ihtiyacı olması durumunda anne sütü bankasından süt alma konusunda kararsız kalmış ve %30.2'si almayacağını belirtmiştir (Tablo 3). Araştırma grubu anne sütü bankasına süt bağışlama konusunda tutucu bir yapı sergilemektedir. Bu durumun dini çekincelerden kaynaklandığı düşünülmüştür.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinin çoğunun anne sütü bankalarına ilişkin bilgilerinin olmadığı ve birçok konuda kararsızların çoğunlukta olduğu bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda; öncelikle lisans ders müfredatına anne sütü bankalarına ilişkin konuların eklenmesi ve düzenlenecek öğrenci kongrelerinde konunun öğrenciler tarafından tartışılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- American Academy of Pediatrics (AAP). (2012). Policy Statement: Breastfeeding and the use of human milk. *Pediatrics*, 129, 827-841.
- Büyüköztürk Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş. & Demirel F. (2018). Bilimsel araştırma Yöntemleri. Ankara, Turkey: Pegem Akademi.
- Can Ş., & Ünülu M. (2019). Knowledge of mother regarding wet nursery and breast milk banking. *Ankara Med J*, 1, 60-70. DOI: 10.17098/amj.542150
- Cangöl E, & Şahin N. H. (2014). Emzirmeyi etkileyen faktörler ve emzirme danışmanlığı. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 45(3), 100-5.
- Chang F. Y., Cheng S. W., Wu T. Z. & Fang L. J. (2013). Characteristics of the first human milk bank in Taiwan. *Pediatrics & Neonatology*, 54(1), 28-33.
- Chowdhury R., Sinha B., Sankar M.J., Taneja S., Bhandari N., Rollins N., Bah R. & Martines J. (2015). Breastfeeding and maternal health outcomes: a systematic review and metaanalysis. *Acta Paediatr*, 104(467), 96-113.
- Demirtaş, B. (2011). Türkiye'de anne süt bankaları olmalı mı? *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(1)73-77.
- Ekşioğlu A., Yeşil Y., Çeber T. (2015). Mothers' views of milk banking: sample of İzmir. *Türk Ped Arş*, 50, 83-9.
- Gözükara, F. (2014). Emzirmenin başarılmasında anahtar faktör: baba desteğinin sağlanması ve hemşirenin rolleri. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(3), 289-96.
- Irmak, N. (2016). The importance of breastmilk and the factors that effect exclusive breastfeeding. *The Journal of Turkish Family Physician*, 7(2),27-31.
- Kim J.H., & Unger S. (2010). Human milk banking. *Paediatr Child Health*, 15, 595-598.
- Koç Ö., Özkan H., Sidar N., & Can D. (2017). Evaluating the knowledge, opinions, and attitudes of mothers regarding the breastfeeding coaching. *J Contemp Med*, 7(2), 175-183.
- Lam EY., Kecskés Z. & Abdel-Latif M.E. (2012). Breast milk banking: Current opinion and practice in Australian neonatal intensive care units. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 48(9), 833-83.
- Michaël G., Antunes M., Shaik S., & Turner J. (2016). Health practitioners knowledge, beliefs, and attitudes regarding the use of donor human milk in neonatal intensive care. *Matern Pediatr Nutr*, 2, 108. doi: 10.4172/2472-1182.1000108

- National Enstitute for Health and Care Excellence (NICE) Clinical Guideline. 2010. Donor breast milk banks: the operation of donor milk bank services. Available from: [http:// www.nice.org.uk/guidance/CG93](http://www.nice.org.uk/guidance/CG93).
- Özaydın T., Alan Dikmen H., Dereli Yılmaz S., & Karakoç Geçici A. (2019). 0-6 aylık bebeği olan annelerin anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgi durumunun ve görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sted*, 28(3), 153-162.
- Paköz Sarıkaya, A. (2018). Anne sütü bankalarının Türkiye'deki mevcut durumu ve sağlık personelinin bu konu hakkındaki bilgi ve görüşleri. Yayınlanmamış doktora tezi, Kırıkkale; Kırıkkale Üniversitesi.
- Sağlık Bakanlığı 2013-2017 Stratejik Planı, (2012). saglik-bakaligi-stratejik-plan--2013-2017.pdf.
- Şentürk Erenel A., Ünal Toprak F., Gölbaşı Z., Pelit Aksu S., Arslan Gürcüoğlu E., Uçar T, et al. (2017). Banks A Multicenter Study for the Determination of Health Care Staff's Knowledge and Views about Breast Milk. *GMJ*, 28, 107-111 <http://dx.doi.org/10.12996/gmj.2017.30>
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması [TNSA]. 2018. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara: Turkey
- UNICEF, 2016. From the first hour of life (Making the case for improved infant and young child feeding everywhere.). New York: 9-50.
- Whaley SE., Koleilat M., Leonard S. & Whaley M, (2017). Breastfeeding is associated with reduced obesity in Hispanic 2-to 5-year-olds served by WIC. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 49(7),144-50.
- World Health Organization/United Nations International Emergency Fund (WHO/UNICEF, 2009. Babyfriendly hospital initiative: revised, updated and expanded for integrated care. Section 3 Breastfeeding Promotion and Support in a Baby- Friendly Hospital, p. 58.
- WHO (World Health Organization), 2014. Global nutrition targets 2025: Policy brief series, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/149022/1/WHO_NMH_NHD_14.7_eng.pdf?ua
- Borman, W. C., Hanson, M. A., Oppler, S. H., Pulakos, E. D., & White, L. A. (1993). Role of early supervisory experience in supervisor performance. *Journal of Applied Psychology*, 78, 443-449. Retrieved October 23, 2000, from PsycARTICLES database.
- Fournier, M., de Ridder, D., & Bensing, J. (1999). Optimism and adaptation to multiple sclerosis: What does optimism mean? *Journal of Behavioral Medicine*, 22, 303-326. Abstract retrieved October 23, 2000, from PsycINFO database.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Breast milk is the ideal food that can meet all the physiological and psychosocial needs of the baby by itself. The World Health Organization and United Nations International Children's Emergency Fund recommend that "continue breastfeeding for six months from birth to breastfeeding only, and after six months by breastfeeding until the end of two years. Studies on breast milk indicate that breastmilk is a unique nutrient and cannot be replaced in infant feeding. However, babies cannot be breastfed or recommended for breastfeeding in the presence of any maternal or infant disease and therefore non-coexistence or severe allergy to the infant. In these cases, breast milk banks are an important resource in maintaining the breastfeeding of the newborn. The World Health Organization emphasized that it is important to feed another mother's milk through breast milk banks instead of formula formula for infants who cannot receive breast milk for various reasons, supporting maternal breastfeeding and encouraging maternal breastfeeding as the first choice, at least for preterm or sick infants. Breastmilk banks, which is one of the most ideal feeding methods for the baby, is a common practice in western countries. The lack in our country greeted want to be fed with mother's milk levels due steps towards the establishment of human milk banks located in the Republic of Turkey Ministry of Health 2013-2017 Strategic Plan. However, in our country, studies have indicated that the majority of mothers do not want to give or buy milk to breast milk banks due to their religious beliefs, and the importance of informing and raising public awareness about breast-milk banking is emphasized. Consultancy services for donor mothers are provided by health professionals in breast-milk banks. Nurses, one of these health workers, also have important duties in this regard. Therefore, understanding nurses' knowledge and opinions about breast milk banking is very important in terms of service quality. In addition, a study was conducted on the views and attitudes of nursing students about breast milk banks in our country. Thus, our study is the first study in this field in Turkey and breast milk is planned to be established in our country guiding qualifications to work for the bank. Therefore, the aim of this study was to determine the knowledge and opinions of nursing students of the future nurses about breast milk banks and to discuss the importance of this issue.

Objective: The study was carried out to determine the knowledge and opinions of nursing students of the future nurses about breast milk banks.

Methods: The study is descriptive. The population of the study consists of a total of 548 students in the nursing department of the University of Konya in 2018- 2019 spring semester. The study was completed with 401 students who were not eligible for sample selection and were eligible to be included in the study (1st, 2nd, 3rd and 4th grade students of the Faculty of Nursing, volunteering to participate in the study and completing the questionnaire completely). Data were collected by a questionnaire that was prepared by the researchers. The questionnaire consisted of 25 questions in which sociodemographic characteristics, information and opinions about breast milk banks were questioned. Data were collected by self-report method. The data obtained from the research were analyzed in computer environment. For data analysis, number, percentage, mean and standard deviation were given in the descriptive statistics. Before starting the study, written permission was obtained from the institution and the Helsinki Declaration was followed during the study. Before the data were collected, the students were informed about the purpose and reason of the study and verbal consent was obtained from those who agreed to participate in the research.

Results: Only 20.4% of students had information about breast milk banks and television / social media/internet (9.2%) was the first source of information. The majority of the students (63.8%) stated that babies who cannot breastfeed or breastfeed should be provided with breast milk from the bank, 21.2% answered I disagree, and the majority (67.2%) said the milk in the breast milk bank is reliable, I suggest that mothers buy milk from the breast milk bank when they need it, while 43.6% were undecided, 35.7% agreed, 45.1% did not agree with there is a mother milk bank in our country. 46.9% of students while supporting the establishment of human milk banks in Turkey, "mother's milk creates problems socially give

milk from the bank" refers to about half (44.6%) said they are undecided, said he will create problems it is 30.7%.

Conclusions: Considering all these results we found in our study, it was found that nursing students had no knowledge about breast milk banks, and the undecided majority in many subjects. Considering the proportional excess of the unstable segment in the research group; The main reason for the instability was the lack of information on the subject.

Recommendations: In line with these results; primarily undergraduate curriculum to breast milk banks and banks with the addition of topics relating to milk, the subject of the student congress will be held in the discussion by students in this regard is recommended.